สมดุลกาล (เวลา) & สมดุลแห่งชีวิต

มนุษย์อายุ ๘๐,๐๐๐ ปี & มนุษย์อายุ ๑๐ ปี

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ท่านทรงตรัสเกี่ยวกับเรื่องของอายุขัยของมนุษย์ไว้ในพระไตรปิฎก (สุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๑ ชื่อทีฆนิกาย ปาฏิกวัคค์ : จักกวัตติสูตร ว่าด้วย อายุลด อธรรมเพิ่ม) โดยมีนัยว่า “เมื่อมนุษย์มากด้วยกิเลส อธรรม และความชั่ว เช่น การพูดเท็จอย่างจงใจ การพูดส่อเสียด การประพฤติผิดในกาม การพูดคำหยาบ การพูดเพ้อเจ้อ โลภอยากได้ของเขา พยาบาทปองร้ายเขา มากไปด้วยมิจฉาทิฏฐิ (มีความเห็นผิด มีความเห็นไม่ถูกต้อง) ความกำหนัดที่ผิดธรรม ความโลภรุนแรง การไม่ปฏิบัติชอบในบิดา - มารดา พระสงฆ์ สามเณร สมณะชีพราหมณ์ ไม่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการได้กระทำความผิดและกระทำความชั่วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อายุและผิวพรรณของมนุษย์ก็เสื่อมลง”

ดูกร...ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี เด็กหญิงอายุ ๕,๐๐๐ ปี จึงจักสมควรมีสามีได้

ดูกร...ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี จักเกิดอาพาธ (ความทุกข์) สามอย่าง คือ ความอยากกินหนึ่ง ความไม่อยากกินหนึ่ง ความแก่หนึ่ง

ดูกร...ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปีโลกนี้จักมั่งคั่งและรุ่งเรือง มีบ้านเมืองพอชั่วไก่บินตก โลกนี้จะเต็มไปด้วยผู้คนทั้งหลาย เปรียบเสมือนป่าไม้หรือป่าสาพฤกษ์ฉันนั้น

ดูกร...ในเมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี เมืองพาราณสีนี้จักเป็นราชธานีนามว่าเกตุมณี เป็นเมืองที่มั่งคั่งและรุ่งเรือง มีพลเมืองมากมีผู้คนคับคั่งและอาหารสมบูรณ์โลกนี้จะมีพลเมืองทั้งสิ้น ๘๔๐๐๐ เมือง มีเมืองเกตุมณีราชธานีเป็นประมุข

จักมีสมัยที่มนุษย์อายุลดลงเหลือแค่ ๑๐ ปี เด็กหญิงอายุ ๕ ปี ก็สมควรมีสามีได้ คำว่ากุศลผลบุญสักนิดก็ไม่มี มนุษย์ทั้งหลายจักสมสู่ปะปนกันหมดเหมือนกับ แพะ ไก่ สุกร ฉันนั้นต่างคนต่างเกิดความอาฆาตความพยาบาทคิดร้าย คิดจะฆ่ากันและกันอย่างแรงกล้า คนในครอบครัว (พ่อ แม่ ลูก รวมทั้งญาติพี่น้อง) คิดมุ่งร้ายต่อกันอย่างรุนแรง จะมีกาลอันมืดมนถึง ๗ วัน จนมนุษย์บางพวกหนีเข้าไปตามป่าไม้ระหว่างเกาะหรือซอกเขา มีรากไม้และผลไม้ในป่าเลี้ยงชีพอยู่ เมื่อล่วง ๗ วัน ไปแล้วมนุษย์ก็ทยอยกันออกมาจากป่า พวกเขาต่างก็ดีใจ ร่าเริง อย่างล้นเหลือ ที่สามารถรอดชีวิตมาได้

เมื่อนั้นมนุษย์ทั้งหลายจะมีความคิดว่า เป็นเพราะอกุศลกรรมที่พวกเราได้กระทำนี้เองที่ทำให้พวกเราเป็นอย่างนี้ พร้อมกับสำนึกผิดได้และพากันประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในครรลองคลองธรรมมาด้วยดีตลอด เพราะเหตุที่มนุษย์สมาทานในกุศลกรรม เขาเหล่านั้นจักเจริญด้วยอายุบ้าง จักเจริญด้วยวรรณะบ้าง บุตรของมนุษย์ที่มีอายุ ๑๐ ปี จักมีอายุเจริญขึ้น ๒๐ ปี เจริญขึ้นถึง ๔๐ ปี ๘๐ ปี ๑๖๐ ปี ๓๒๐ ปี ตามลำดับไป จนถึงมนุษย์อายุยืนถึง ๘๐,๐๐๐ ปี

จากอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๔๐,๐๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น
จากอายุ ๔๐,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๒๐,๐๐๐ ปี	การพูดเห็จอย่างจงใจ, การพูดส่อเสียด,
จากอายุ ๒๐,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๑๐,๐๐๐ ปี	การประพฤติผิดในกาม
จากอายุ ๑๐,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๕,๐๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น การพูดคำหยาบ, การพูดเพ้อเจ้อ
จากอายุ ๕,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๒,๕๐๐- ๒,๐๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น โลภอยากได้ของเขาและพยาบาทปองร้ายเขา
จากอายุ ๒,๕๐๐ – ๒,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๑,๐๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น มิจฉาทิฏฐิ, ความเห็นผิดจากคลองธรรม
จากอายุ ๑,๐๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๕๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น ความกำหนัดที่ผิดธรรม, ความโลภรุนแรง, ธรรมะที่ผิด
จากอายุ ๕๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๒๕๐-๒๐๐ ปี	มากด้วยกิเลส อธรรม ความชั่ว เช่น
จากอายุ ๒๕๐-๒๐๐ ปี	ลดลงเหลือ	๑๐๐ ปี	การไม่ปฏิบัติชอบในมารดา, บิดา, สมณะ, พราหมณ์, การไม่อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ในสกุล

จากอายุ ๑๐๐ ปี ลดลงเหลือ .... ?

สมดุลแห่งกาล (เวลา)

ความเร็วจิตและเวลาจิตคือ สิ่งที่เป็นจริง ส่วนเวลา (นาฬิกา) ที่เราสัมผัสได้ในโลกสี่มิตินี้ เป็นเพียงค่าสมมติที่เกิดจากการปรับตัวเพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพเมื่อเทียบสัมพัทธ์กับเวลาจิตที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยภาพ

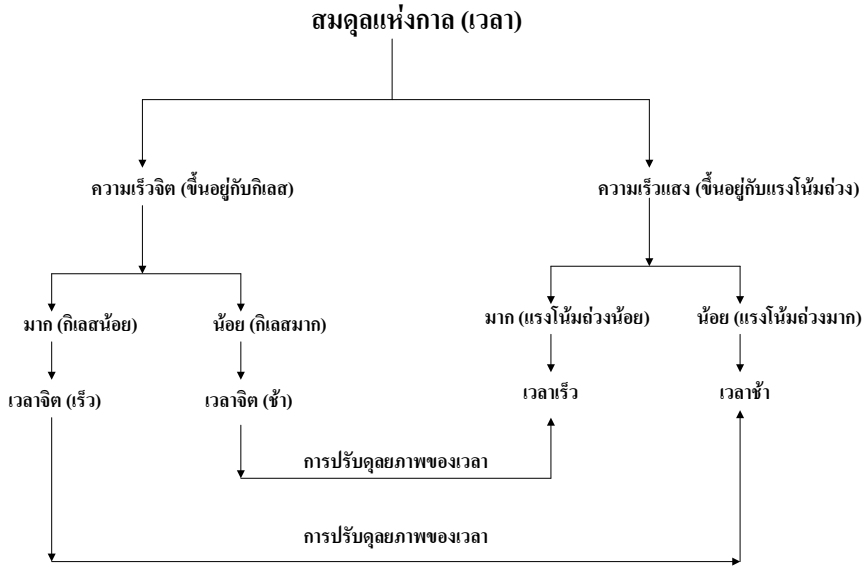

สมดุลแห่งกาล (เวลา) คือ การปรับดุลยภาพของเวลาจริง (เวลาจิต) เมื่อเทียบสัมพัทธ์กับเวลาสมมติ (นาฬิกา) เพื่อรักษาความสมดุลเอาไว้ โดยที่ :

กรณีที่๑ : หากมีกิเลสน้อย จิตก็จะมีความเร็วสูง (จิตที่เป็นสมาธิและมีระเบียบ) เมื่อจิตมีความเร็วสูง เวลาของจิตก็จะเร็วไปด้วย เพื่อรักษาดุลยภาพเอาไว้ เวลาของจิตที่เร็วก็จะไปดึงเวลานาฬิกาให้ช้าลง เพื่อชดเชยและรักษาสมดุลซึ่งกันและกัน

กรณีที่๒ : หากมีกิเลสมาก จิตก็จะมีความเร็วน้อย (จิตที่สับสน กระสับกระส่ายและไม่มีระเบียบ) เมื่อจิตมีความเร็วน้อย เวลาของจิตก็จะช้าลงไปด้วย เพื่อรักษาดุลยภาพเอาไว้ เวลาของจิตที่ช้าก็จะไปผลักเวลานาฬิกาให้เร็วขึ้น เพื่อชดเชยและรักษาสมดุลซึ่งกันและกัน

สมดุลแห่งชีวิต

หากว่าเราใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางในการวัดค่าสัมพัทธ์ต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิต เมื่อมีเหตุการณ์ดี ๆ ที่ไม่คาดฝันผ่านเข้ามาในชีวิต เช่น ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่หนึ่ง หรือเป็นผู้โชคดีจากการจับรางวัล เราก็จะมีความคิดในแง่บวกในทำนองที่ว่า มีโชคมีลาภ โลกนี้ช่างมีความยุติธรรมเหลือเกิน หรือลามไปถึงสวรรค์ช่างมีตาเสียนี่กระไร เป็นต้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีเหตุการณ์ร้าย ๆ ที่ไม่คาดฝันผ่านเข้ามาในชีวิต เช่น สูญเสียในสิ่งที่ตนเองรัก หรือแม้กระทั่งเดินตกท่อ เราก็จะมีทัศนะคติในด้านลบในทำนองที่ว่า โชคชะตาไม่เข้าข้าง โลกนี้ช่างไม่ความยุติธรรมเอาเสียเลย หรือสวรรค์ช่างไม่มีตาเสียนี่กระไร เป็นต้น

การดำเนินชีวิตของคนเราย่อมมีทั้งสิ่งที่ดี – ไม่ดี ผ่านเข้ามาเยี่ยมเยือน แน่นอนที่สุดทุกคนปรารถนาที่จะเชื้อเชิญและเต็มใจเปิดประตูต้อนรับแต่สิ่งที่ดี ๆ ให้เข้ามาในชีวิตเท่านั้น แต่ทำไมในบางครั้งยิ่งเราต้องการมากเท่าใดกลับกลายเป็นไปผลักใสไล่ส่งสิ่งที่ดี ๆ ออกห่างไปไกลทุกที ในขณะที่สิ่งไม่ดีที่เราพยายามผลักใสไล่ส่งกลับเสนอหน้าเข้ามาจ่อที่ประตูหน้าบ้านอยู่ตลอดเวลา ตัวเราอาจจะเคยประสบพบเจอหรือเคยเห็นเคยได้ยินในคำถามเหล่านี้ เช่น

- ทำไม...ทำดีมาตั้งนานกลับไม่เคยเห็นผลเลย...กลับมีแต่สิ่งเลวร้ายเข้ามาในชีวิต ?
- ทำไม...ทำเลวทั้ง...เห็นมีแต่สิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิตของ... ?
- ทำไม...คนดีอย่าง...ถึงได้อายุสั้นนัก ?
- ทำไม...คนเลวอย่าง...ถึงได้อายุยืนนัก ?
- ทำไม... ?...?...? **แล้วโลกนี้มันมีความยุติธรรมจริงหรือ ?**

เชื่อว่าคำถามเหล่านี้เราเองคงเคยตั้งคำถาม (โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับเรื่องที่เลวร้ายที่ผ่านเข้ามาในชีวิต) แม้แต่ผมเองก็ยอมรับว่าเมื่อก่อนนอกจากจะตั้งคำถามแล้วยังมีบ่นและโทษสิ่งต่าง ๆ รอบข้างก็มี บางคนมีแต่สิ่งที่เลวร้ายเข้ามาในชีวิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนไม่รู้ว่ามันจะสิ้นสุดลงตรงไหน แต่ในขณะที่บางคนกลับมีแต่สิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนไม่อยากให้มันสิ้นสุดลงอยากให้มันเป็นอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ แล้วความสมดุลแห่งชีวิตมันคืออะไรและอยู่ที่ไหน ?

คำว่า “สมดุลแห่งชีวิต” ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า เจอสิ่งที่ดี ๆ ในชีวิต ๑ วัน แล้วสลับไปเจอสิ่งที่เลวร้ายอีก ๑ วัน หรือ เจอสิ่งที่ดี ๆและสิ่งที่ร้าย ๆสลับไปสลับมาในชีวิตเป็นเวลาที่เท่ากันเสมอ แต่สมดุลแห่งชีวิต คือ การปรับเปลี่ยนดุลยภาพของเวลาจริง (เวลาจิต) เมื่อเทียบสัมพัทธ์กับเวลาสมมติ (เวลานาฬิกา) ผ่านกระบวนการของกรรมที่สั่งสมมา โดยในขณะที่เรากำลังเผชิญกับสิ่งที่ดี ๆหรือสิ่งที่เลวร้ายนั้น ก็เกิดจากการปรับดุลยภาพดังกล่าว ดังนั้นในชีวิตของคนทุกคนที่เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ นั่นก็คือ “สมดุลแห่งชีวิต” ซึ่งไม่ได้เกิดจากปาฏิหาริย์หรืออภินิหารใด ๆทั้งสิ้น แต่เกิดจากกระบวนการปรับดุลยภาพของกระบวนการสั่งสมของกรรมดังกล่าวซึ่งสะท้อนออกมาที่กระบวนการของการปรับสมดุลแห่งเวลาจิตและเวลานาฬิกา ดังภาพ

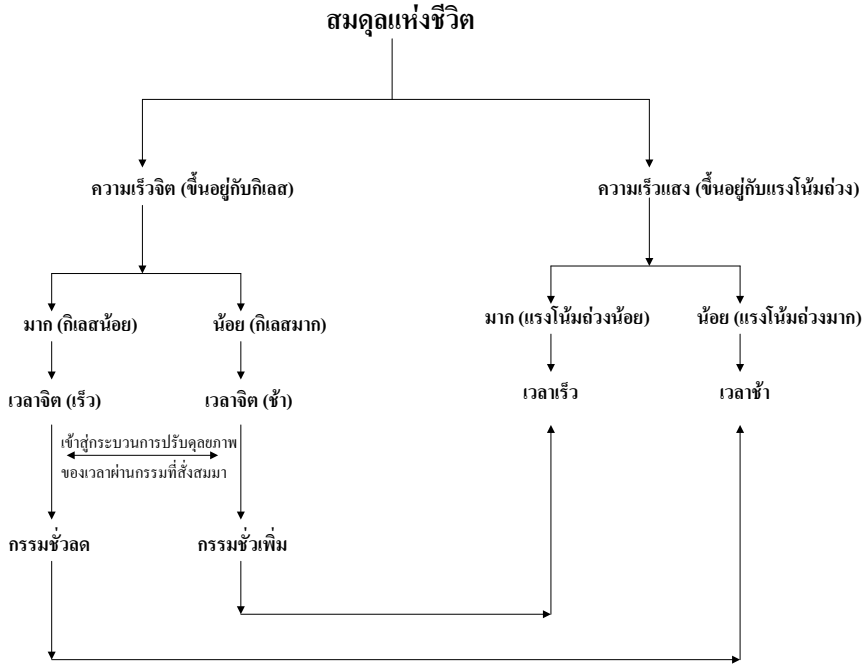

กรณีที่ ๑: หากมีกิเลสน้อย จิตก็จะมีความเร็วสูง (จิตมีสมาธิและเป็นระเบียบ) เมื่อจิตมีความเร็วสูงเวลาของจิตก็จะเร็วไปด้วย แต่ กระบวนการดังกล่าวต้องเข้าสู่การปรับดุลยภาพอีกครั้งหนึ่งผ่านกรรมที่สั่งสมมา หากผลรวมของกรรมที่สั่งสมมาทำให้กรรมชั่วลด (กรรมดีเพิ่ม) สะท้อนถึงเวลาจิตโดยรวมเร็วขึ้น ก็จะไปดึงเวลานาฬิกาให้ช้าลง เพื่อชดเชยและรักษาสมดุลซึ่งกันและกันเอาไว้

กรณีที่ ๒: หากมีกิเลสมาก จิตก็จะมีความเร็วน้อยลง (จิตที่มีความสับสนวุ่นวาย กระสับกระส่ายและไม่เป็นระเบียบ) เมื่อจิตมีความเร็วน้อยลงเวลาของจิตก็จะช้าลงไปด้วย แต่ กระบวนการดังกล่าวต้องเข้าสู่การปรับดุลยภาพอีกครั้งหนึ่งผ่านกรรมที่สั่งสมมา หากผลรวมของกรรมที่สั่งสมมาทำให้กรรมชั่วเพิ่ม (กรรมดีลด) สะท้อนถึงเวลาจิตโดยรวมช้าลง ก็จะไปผลักเวลานาฬิกาให้เร็วขึ้น เพื่อชดเชยและรักษาสมดุลซึ่งกันและกันเอาไว้

เช่น สมมติว่านาย ก. ณ ปัจจุบันมีกรรมที่สั่งสมมา (กรรมชั่วมากกว่ากรรมดี) เท่ากับ ๑๐๐ หน่วย (-๑๐๐)[๑] ซึ่งหากผลของกรรมที่สั่งสมดังกล่าวจะทำให้นาย ก. ถึงแก่ชีวิตในเดือนมิถุนายนปีนี้ (หากไม่ได้ทำทั้ง

กรรมดีและกรรมชั่วเพิ่มขึ้นอีกเลย ซึ่งในความเป็นจริงนั้นเป็นไปไม่ได้เนื่องจากมนุษย์มีการกระทำอยู่ตลอดเวลา)

๑. สมมติว่าในวันนี้นาย ก. ได้ทำความดี (กิเลสลดลง) อย่างหนึ่ง ซึ่งผลของกรรมดีที่ได้ทำนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการปรับสมดุลแห่งชีวิตผ่านกระบวนการสั่งสมของกรรมที่ผ่านมาแล้วสะท้อนออกมาที่การปรับดุลยภาพแห่งเวลาจิตและเวลานาฬิกา โดยที่หากความดีที่นาย ก. ทำนั้น สมมติว่าสามารถตีค่าออกมาได้เท่ากับ ๕ หน่วย (+๕) เมื่อนำไปเข้าสู่กระบวนการปรับดุลยภาพดังกล่าวจะได้ว่า กรรมเก่าที่สั่งสมมา (-๑๐๐) บวกกับ กรรมใหม่ที่ทำขึ้น (+๕) เท่ากับ – ๙๕ หน่วย (-๑๐๐ + ๕ = - ๙๕) ผลรวมของกรรมทั้งหมดที่ผ่านกระบวนการปรับดุลยภาพใหม่แล้วจะติดลบน้อยลง (กรรมชั่วน้อยลงหรือกรรมดีเพิ่มขึ้น) ดังนั้น เวลาของนาย ก. ก็จะถูกปรับดุลยภาพใหม่ โดยที่เวลานาฬิกาจะช้าลงโดยเทียบสัมพัทธ์กับเวลาเวลาจิตที่เร็วขึ้น ในกรณีนี้ นาย ก. สามารถยืดระยะเวลาออกไปได้ จากกรณีที่จะเสียชีวิตภายในปีนี้ก็อาจจะยืดออกไปอีก ๑ เดือน ๑ปี ... ขึ้นอยู่กับขนาดของกรรมดีที่ทำ[๒]

๒. สมมติว่าในวันนี้นาย ก. ได้ทำความชั่ว (กิเลสเพิ่มขึ้น) อย่างหนึ่ง ซึ่งผลของกรรมชั่วที่ได้ทำนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการปรับสมดุลแห่งชีวิตผ่านกระบวนการสั่งสมของกรรมที่ผ่านมาแล้วสะท้อนออกมาที่การปรับดุลยภาพแห่งเวลาจิตและเวลานาฬิกา โดยที่หากความชั่วที่นาย ก. ทำนั้นสมมติว่าสามารถตีค่าออกมาได้เท่ากับ ๕ หน่วย (- ๕) เมื่อนำไปเข้าสู่กระบวนการปรับดุลยภาพดังกล่าวจะได้ว่า กรรมเก่าที่สั่งสมมา (-๑๐๐) บวกกับ กรรมใหม่ที่ทำขึ้น (- ๕) เท่ากับ – ๑๐๕ หน่วย (-๑๐๐ + - ๕ = - ๑๐๕) ผลรวมของกรรมทั้งหมดที่ผ่านกระบวนการปรับดุลยภาพใหม่แล้วจะติดลบเพิ่มขึ้น (กรรมชั่วเพิ่มขึ้นหรือกรรมดีน้อยลง) ดังนั้น เวลาของนาย ก. ก็จะถูกปรับดุลยภาพใหม่ โดยที่เวลานาฬิกาจะเร็วขึ้นโดยเทียบสัมพัทธ์กับเวลาเวลาจิตที่ช้าลง ในกรณีนี้ นาย ก. จะมีเวลาสั้นลง จากกรณีที่จะเสียชีวิตภายในเดือนมิถุนายนปีนี้ก็อาจจะเสียชีวิตเร็วขึ้น อาจจะเป็นเดือน พฤษภาคม เมษายน ...ของปีนี้ ขึ้นอยู่กับขนาดของกรรมชั่วที่ทำ[๓]

แก้กรรม?

ในปัจจุบันหลาย ๆ คนอาจจะเคยสงสัยในทำนองที่ว่า บางคนทำดีมาแทบตายกลับมีแต่สิ่งที่ร้าย ๆ ผ่านเข้ามาในชีวิต ในขณะที่อีกคนหนึ่งซึ่งทำเลวมาทั้งชีวิต กลับมีแต่สิ่งที่ดี ๆ เข้ามาในชีวิต ดังที่เราคงจะเคยได้ยินบางคนถึงขนาดพูดในทำนองประชดประชันที่ว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” จากสภาวการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมจนทำให้หลาย ๆ คนอดที่จะคิดและสงสัยไม่ได้ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ยังใช้ได้อีกเหรอ หรือต้องรออีกนานเท่าไหร่กว่าจะได้เห็นผลจากการทำดี?

จากสมดุลแห่งกาล (เวลา) ที่ผมกล่าวไว้ว่า หากเรามีกิเลสลดลง (กรรมดีเพิ่ม) ก็จะทำให้ความเร็วจิตเพิ่มขึ้น (เวลาจิตเร็วขึ้น) เมื่อเวลาจิตเร็วขึ้นเพื่อรักษาสมดุลแห่งกาล (เวลา) ก็จะไปดึงเวลานาฬิกาให้ช้าลง (ยืดเวลาออกไป) โดยสัมพัทธ์ แล้วถ้าอย่างนั้น หากว่าเราทำกรรมดีแล้ว เราจะต้องรอผลของกรรมดีนั้นยาวนานออกไปตามเวลาที่ยืดออกไปอย่างนั้นหรือ ?

ในกรณีดังกล่าวนั้นสามารถอธิบายได้ว่า ในเรื่องของสมดุลแห่งกาล (เวลา) เวลาที่ยืด – หดนั้นจะมีผลสัมพัทธ์กับกรรมชั่ว (สิ่งที่เลวร้าย) ที่เกิดขึ้นกับตัวเรา เกี่ยวเนื่องจาก การที่เรายังอยู่ในวงจรของการเวียนว่ายตายเกิด (สังสารวัฏ) นั้น มีปัจจัยเหตุที่สำคัญมาจาก **“กรรม”**[๑] หรือพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ การสั่งสมของกรรมชั่วมากกว่ากรรมดี นั่นเอง แต่ขนาดของกรรม (ดีและชั่ว) ในแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับกระบวนการสั่งสมของกรรมที่อยู่ในสังสารวัฏที่ผ่าน ๆ มา ดังนั้น เวลาที่ยืดได้หดได้ ดังกล่าว จึงมีความสัมพัทธ์โดยตรงกับกรรมชั่ว เช่น

กรณีที่เราทำกรรมดี (กิเลสลดลง): เวลาจิตที่เร็วขึ้นจะดึงเวลานาฬิกาให้ช้าลงเมื่อเทียบโดยสัมพัทธ์ นั้นสะท้อนให้เห็นว่า เวลาของสิ่งที่เลวร้ายที่จะเข้ามาในชีวิตของเราก็จะยืดเวลาให้ช้าออกไปอีก ในทำนองเดียวกัน เมื่อเทียบโดยสัมพัทธ์ก็แสดงว่า สิ่งที่ดี ๆ ก็จะเข้ามาแทนที่ (สิ่งร้าย ๆ ที่ถูกผลักออกไป) ได้เร็วขึ้น แต่ก็ขึ้นอยู่กับขนาดของกรรม (ดีและชั่ว) ที่เข้าสู่กระบวนการปรับดุลยภาพโดยการสั่งสมของกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสังสารวัฏ

กรณีที่เราทำความชั่ว (กิเลสเพิ่ม) : เวลาจิตที่ช้าลงก็จะผลักเวลานาฬิกาให้เร็วขึ้นเมื่อเทียบโดยสัมพัทธ์ นั้นสะท้อนให้เห็นว่า เวลาของสิ่งเลวร้ายที่จะเข้ามาสู่ชีวิตของเรานั้นจะย่นเวลาให้เร็วขึ้น (มาถึงเร็วขึ้น) ในทำนองเดียวกัน เมื่อเทียบโดยสัมพัทธ์ก็แสดงว่า สิ่งที่ดี ๆ ก็จะถูกผลักออกไปจากชีวิต (สิ่งร้าย ๆ ถูกดึงเข้ามาในชีวิตแทน) ให้มาถึงช้าลง แต่ก็ขึ้นอยู่กับขนาดของกรรม (ดีและชั่ว) ที่เข้าสู่กระบวนการปรับดุลยภาพโดยการสั่งสมของกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสังสารวัฏ

****

[๑] ในทางพุทธศาสนาเกี่ยวเนื่องกับเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิดนั้น มีหลักธรรมสำคัญคือ“หลักกรรม” เพราะกรรมถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการเวียนว่ายตายเกิด (สังสารวัฏ) ดังพุทโธวาทขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ว่า

- สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนเอง
- สัตว์ทั้งหลายเป็นทายาทแห่งกรรม (ที่ตนทำเอง)
- สัตว์ทั้งหลายเกิดมาก็เพราะกรรม
- สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ (เกี่ยวเนื่องกันเพราะกรรม)
- สัตว์ทั้งกลายมีกรรมเป็นที่พึ่ง (ทำดีไว้ก็ได้กรรมดีของตน)
- สัตว์ทั้งหลายแตกต่างกันทั้งในทางดีงาม ทรามและประณีตก็เพราะกรรม

ดังนั้นในการสมมติ ผู้เขียนจึงสมมติว่า หากยังมีการเวียนว่ายตายเกิด(สังสารวัฏ) อยู่นั้น ก็ย่อมแสดงว่า ยังมีกรรมที่สั่งสมคือ กรรมชั่วมากกว่ากรรมดี และแทนค่าสมมติของกรรมชั่วด้วยเครื่องหมายลบ ยิ่งติดลบมากเท่าใด สะท้อนให้เห็นถึงกรรมชั่ว (กิเลส) มาก ซึ่งกิเลสที่เป็นตัวบั่นทอน และทำให้จิตใจของมนุษย์ตกต่ำลงเรื่อย ๆ คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง นั่นเอง

ในทางพุทธศาสนา (จากเวลามสูตร สีหนาทวรรคที่ ๒ พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายนวกนิบาต) ได้พูดถึงเรื่องกรรมดี ในทำนองที่ว่า อานิสงของความดีที่เราทำนั้นขึ้นอยู่กับนาบุญที่เราได้ทำด้วย สมมติว่าการทำความดีสามารถวัดค่าออกมาเป็นหน่วยบุญได้ ท่านเปรียบเอาไว้ว่า

นาบุญ (ทำบุญ ๑ หน่วยบุญเท่า ๆ กัน)	ผลบุญที่ได้รับ (ขนาดของหน่วยบุญ)
๑. คนทุศีล	๑
๒. ปุถุชน	๑๐๐
๓. กัลยาณชน (ผู้มีศีล)	๑๒๐๐
๔. พระโสดาบัน	๒๐๐,๐๐๐
๕. พระสกิทาคามี	๑๐๒๐๐,๐๐๐
๕. พระอนาคามี	๑๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐
๖. พระอรหันต์	๑๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐

นั่นหมายถึง การทำบุญใน ๑ หน่วย เท่ากัน แต่ ขนาดของบุญที่ได้รับนั้นต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของนาบุญที่เราทำ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงตัวอย่างถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้ในจูฬกัมมวิภังคสูตร เกี่ยวเนื่องกับการทำกรรมและผลของกรรม เอาไว้ว่า

- คนใจร้ายมักฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จะเป็นคนมีอายุสั้น *คนมีเมตตาละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จะเป็นคนมีอายุยืน*
- คนใจร้ายมักทำทารุณสัตว์ จะเป็นคนขี้โรค *คนมีเมตตาการุณย์ต่อสัตว์ จะเป็นคนมีสุขภาพดี*
- คนมักโกรธเจ้าโทสะ จะเป็นคนผิวพรรณทราม *คนใจเย็นไม่เจ้าโทสะ จะเป็นคนมีรูปลักษณ์น่าดูชม*
- คนใจแคบมักอิจฉาริษยา จะเป็นคนต่ำต้อยด้อยอำนาจ *คนใจกว้างพลอยยินดีเมื่อคนอื่นได้ดี จะเป็นคนมีอำนาจราชศักดิ์*
- คนตระหนี่ไม่นิยมให้ทานแบ่งปันใคร จะเป็นคนจนไร้ทรัพย์ *คนใจบุญนิยมให้ทานแบ่งปันอยู่เสมอ จะเป็นมหาเศรษฐีมีทรัพย์มาก*
- คนกระด้างถือตัว หยิ่ง ดูถูกคนอื่น จะเป็นคนที่เกิดในตระกูลต่ำ *คนอ่อนน้อมถ่อมตนมีสัมมาคารวะ จะเป็นคนที่เกิดในตระกูลสูงส่ง*
- คนที่ไม่นิยมศึกษาหาความรู้ จะเป็นคนโง่ *คนที่นิยมศึกษาหาความรู้ จะเป็นคนฉลาด*

๔. กฎแห่งกรรม คือ ผลสะท้อนของกรรมที่ได้เคยทำสั่งสมไว้ (ดี – ชั่ว) ในอดีตกาล หรือที่เข้าใจกันโดยง่ายทั่วไปคือ “ทำกรรมดีมีผลดี ทำกรรมชั่วมีผลชั่ว” นั่นเอง กระบวนการที่ให้ผลแห่งกรรมนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดซับซ้อนยิ่งยวด พ้นวิสัยแห่งความนึกคิด ท่านเรียกว่า “อจินไตย” หมายถึง สิ่งที่ไม่สามารถเข้าใจได้ด้วยสามัญการนึกคิดของปุถุชนทั่วไป ท่านว่าถ้าหากขืนครุ่นคิดจิตจะอัดอั้น อาจทำให้บุคคลนั้นวิกลจริตไปได้ เกี่ยวเนื่องจาก เมื่อพยายามคิดมากแล้วก็หาคำตอบไม่ได้ เกิดเพ้อเจ้อ ฟุ้งซ่าน กลายเป็นคนเกิดสุญญากาศทางด้านสติ สมองเสื่อม อันตราย ซึ่งอจินไตยนี้เป็นเรื่องที่คิดเอาเองไม่ได้ ไม่อาจที่จะทำความเข้าใจให้กระจ่างสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยการคิดหาเหตุผลแบบธรรมดาสามัญทั่วไป แต่เป็นเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยภาวนาปัญญาญาณเท่านั้น ซึ่ง “อจินไตย” หรือสิ่งที่ไม่ควรคิด ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้มี ๔ อย่าง คือ

๑. *พุทธวิสัย* คือ ความสามารถในการหยั่งรู้และปาฏิหาริย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๒. *ฌานวิสัย* คือ ผู้ที่บรรลุฌานชั้นสูงมีความสามารถพิเศษ เช่น สามารถทายใจ หายตัวได้ ล่วงรู้อดีต – อนาคต เป็นต้น
๓. กัมมวิบากหรือกรรมวิบาก คือ เรื่องเกี่ยวเนื่องกับกรรมและวิบาก (ผล) การสนองของผลกรรม
๔. *โลกจินตา* คือ การคิดปัญหาอภิปรัชญาเกี่ยวเนื่องกับต้นกำเนิดของโลกและจักรวาล